

Skou og forskerlivet

Science Museerne har fået 3 millioner kr. til en udstilling om forskerlivet og nobelpristageren Jens Christian Skou. Den skal åbne, når han fylder 100 år i 2018.

Jens Christian Skou arbejdede på Aarhus Universitet i 65 år og er den eneste århusianske forsker, der har fået Nobelprisen. Han opdagede et "transportmolekyle" – populært også kaldet cellernes saltpumpe – en opdagelse, der lagde grundstenen til forståelsen af cellers funktion. Dette er i dag er et stort internationalt forskningsområde.

Nationalhelt som 78-årig
Udstillingen vil sætte fokus på det lidt nørdede forskerliv, der ofte ligger langt fra rampelyset, men som er helt grundlæggende for den moderne videnskab. Skous karriere er et rigtig godt eksempel på sådan et forskerliv, som strakte sig over 40 år i et lille laboratorium på Aarhus Universitet. Et helt almindeligt forskerliv som så mange andres. Lige indtil Skou pludselig fik Nobelprisen som 78-årig pensionist i 1997 og blev en nationalhelt, der skrev autografer på gaden i Aarhus.

Tre temaer om forskerlivet
Udstillingen skal med udgangspunkt i Skous forskerliv anslå tre grundtemaer i forskerlivet:

- Nysgerrighed.
- Konkurrence og samarbejde.
- Cigarkasser versus frie forskningsmidler.

Nysgerrighed

"Man skal være åben over for, hvad er der omkring én, som der ikke er svar på", Skou, 2014.

Det første grundtema har fokus på, hvilket sindelag der kræves for at blive en god forsker. Forskerens nysgerrighed skal kunne vækkes af det nye og uforståelige, og nysgerrigheden skal også gerne være langtidsholdbar, fordi udforskningen af et spørgsmål tit kan tage mange år. I dette afsnit vil der også indgå eksempler på, hvad Skou arbejdede med i sin dagligdag, f.eks. forskellige søgsdyr, som han bl.a. benyttede i sin søgen efter for-

klaringer: krabber, hajer og kaniner.

Konkurrence og samarbejde

"Jeg vidste ikke rigtig, hvordan jeg skulle reagere. Men jeg var vred!", Skou, 2014.

Det andet grundtema sætter fokus på, at forskere er nødt til at samarbejde, fordi det er umuligt at beherske alle fagområder og teknikker selv. Samtidig er ens samarbejdspartnere også konkurrenter. Jens Christian Skou oplevede f.eks., at en amerikansk forsker forsøgte at tage æren for en idé, som Skou selv havde fortalt ham om. Idéen, som de kæmpede om, var den, som gav Skou Nobelprisen 40 år senere.

Skous samarbejde skal illustreres med et verdenskort over de steder, hvor han har mødtes med kolleger ved konferencer og i laboratorier. Her er det tankevækkende, at Skou første gang rejste med skib til USA og med tog til Frankrig. Hans korrespondancer foregik først med brev og senere med fax og e-mail. Så teknologien har i høj grad præget Skous samarbejde og kommunikation med kolleger verden over.

Jens Christian Skou er – så vidt vides – den første Nobelpristager i verden, der får hele sit kontor på museum. Her ses han på kontoret i samtale med denne artikels forfatter. Foto: Jesper Søhof.

Cigarkasser versus frie forskningsmidler

“I grundforskning kan ingen på forhånd sige, om det område, man arbejder med, er relevant for noget”,
Skou, 2014.

Det tredje grundtema drejer sig om, hvordan samfundet vælger at uddele de milliarder af kroner, som bruges på forskning ved landets højere læreanstalter. Da Skou fremkom med sine idéer om et transportmolekyle, mente flere topforskere, at det var noget vrøvl. Et enzym kunne ikke være et transportmolekyle. Men dengang havde han god tid til at teste sine hypoteser.

Han publicerede således først den artikel, der senere gav ham Nobelprisen, efter seks års forskning.

Skous kontor

Et centralt element i udstillingen vil være en rekonstruktion af Skous intakte og bevaringsværdige kontor, hvorfra Science Museerne har indsamlet al inventar og øvrigt indhold, herunder utallige ringbind. Det rummer således en række interessante vidnesbyrd om det levede liv som forsker. Skous karriere begyndte i en tid, hvor håndskrift og papir dominerede, og sluttede efter 65 års for-

skerliv i en tid, hvor kommunikation og data er blevet digitalt.

Publikum inddrages

Udstillingens temaer skal også udfoldes med nutidige forskere, således at udstillingen løfter sig op over Skous historie og fortæller en mere generel historie om forskningens natur og betydning for vores samfund i dag. Det er også planen, at publikum i afsnittet “Forskning – hvorfor?” skal inddrages og have mulighed for at komme med synspunkter om forskningens samfundsværdi.

Morten A. Skydsgaard